GENERALINIO ADVOKATO
PEDRO CRUZ VILLALÓN IŠVADA,
pateikta 2014 m. liepos 17 d.[1]

Sujungtos bylos C-93/13 P ir C-123/13 P

Europos Komisija
prieš
Versalis SpA,
Eni SpA
ir
Versalis SpA
Eni SpA
prieš

Europos Komisiją

„Apeliacinis skundas — Konkurencija — Karteliai — Chlorpreninio kaučiuko rinka — Sprendimas, kuriuo konstatuojamas SESV 101 straipsnio pažeidimas — Kainų nustatymas ir rinkos pasidalijimas — Patronuojamosios bendrovės padaryto pažeidimo priskyrimas patronuojančiajai bendrovei — Baudos — Sunkinančios aplinkybės — Recidyvas“

1. Šie apeliaciniai skundai pateikti dėl Bendrojo Teismo sprendimo *Versalis ir Eni / Komisija*[2], kuriuo Bendrasis Teismas iš esmės atmetė ieškinį dėl 2007 m. gruodžio 5 d. Komisijos sprendimo C (2007) 5910 galutinis dėl procedūros pagal [EB] 81 straipsnį ir EEE susitarimo 53 straipsnį (byla COMP/38629 – Chlorpreninis kaučiukas)[3] panaikinimo ir sumažino solidariai mokėtinos baudos, kurią Europos Komisija skyrė bendrovėms *Eni SpA* ir *Versalis SpA*, dydį.

2. Šiuose dviejuose apeliaciniuose skunduose tradiciškai nurodomi visi pagrindai, kuriais iš esmės ginčijama tai, kaip Bendrasis Teismas įvertino konstatuotų pažeidimų inkriminavimą bendrovėms, kurioms šioje byloje skirta solidariai mokėtina bauda, ir šios baudos dydžio nustatymą.

3. Šiuo atveju būtent grupės patronuojamoji bendrovė ir jos patronuojančioji bendrovė buvo pripažintos atsakingomis už konstatuotus pažeidimus, atsižvelgiant į tai, kad atitinkamą veiklą paeiliui kontroliavo keli grupės subjektai. Tačiau Teisingumo Teismas neseniai turėjo galimybę pateikti poziciją dėl pagrindinių su šia problematika susijusių klausimų, visų pirma bylose, kuriose priimti Sprendimas *Eni / Komisija*[4] ir Sprendimas *Versalis / Komisija*[5] ir kurios labai panašios į šiuo atveju nagrinėjamas bylas, todėl jų plačiai neaptarsiu.

1 — Originalo kalba: prancūzų.
2 — T-103/08, EU:T:2012:686, toliau – skundžiamas sprendimas.
3 — Toliau – ginčijamas sprendimas.
4 — C-508/11 P, EU:C:2013:289.
5 — C-511/11 P, EU:C:2013:386.

4. Tačiau šioje išvadoje daugiausia dėmesio bus skiriama problemai, kuri gali būti laikoma pagrindine nagrinėjant šias dvi bylas, – tai problema, susijusi su sąlygomis, kuriomis Komisija dėl recidyvo gali padidinti pagrindinį patronuojančiajai bendrovei skirtos baudos dydį remdamasi anksčiau konstatuotu pažeidimu, kurį padarė viena iš jos patronuojamųjų bendrovių.

I – **Ginčo aplinkybės ir ginčijamas sprendimas**

5. Ginčo aplinkybes ir ginčijamo sprendimo turinį Bendrasis Teismas apibendrino skundžiamo sprendimo 1–25 punktuose, į kuriuos daroma nuoroda kaip į išsamesnės informacijos šaltinį.

6. Nagrinėjant šiuos apeliacinius skundus bus tik primenama, kad bendrovei *Polimeri Europa SpA*[6] (dabar – *Versalis SpA*)[7] ir jos patronuojančiajai bendrovei *Eni SpA*, kurios yra oficialios ginčijamo sprendimo adresatės, pagal šio sprendimo 1 straipsnio d punktą ir 2 straipsnio d punktą skirta solidariai mokėtina 132 160 000 EUR bauda už tai, kad, 1993 m. gegužės 13 d.–2002 m. gegužės 13 d. vykdydamos vieną tęstinį susitarimą ir dalyvaudamos suderintuose veiksmuose chlorpreninio kaučiuko sektoriuje, jos pažeidė [SESV 101] straipsnį.

7. Šiuo atveju su chlorpreniniu kaučiuku susijusi grupės *Eni* veikla, kurią iš pradžių vykdė *EniChem Elastomeri*, buvo perduota bendrovei *EniChem* (dabar – [*konfidencialu*]), o vėliau, nuo 2002 m. sausio 1 d., – bendrovei *Polimeri Europa* (dabar – *Versalis*); reikia patikslinti, kad 100 % bendrovių *EniChem Elastomeri* ir *Polimeri Europa* kapitalo priklausė bendrovei *Enichem*, kurią pačią kontroliavo *Eni*.

8. Kaip matyti iš ginčijamo sprendimo 448–455 konstatuojamųjų dalių, *Polimeri Europa* (dabar – *Versalis*) už ankstesnį bendrovės *EniChem* elgesį pripažinta atsakinga būtent kaip bendrovės *EniChem* ekonominių teisių perėmėja.

9. Kaip matyti iš ginčijamo sprendimo 457 konstatuojamosios dalies, *Eni* pripažinta kalta būtent kaip pagrindinė grupės patronuojančioji bendrovė, iš dalies tiesiogiai ir netiesiogiai valdanti 99,93–100 % grupės bendrovių, atsakingų už veiklą, susijusią su chlorpreniniu kaučiuku, kapitalo, t. y. bendrovių *EniChem Elastomeri*, *EniChem* (dabar – [*konfidencialu*]), vėliau bendrovės *Polimeri Europa* (dabar – *Versalis*), kapitalo; be to, ji pripažinta kalta remiantis ir kitais įrodymais, kuriais patvirtinta jos daryta lemiama įtaka minėtoms patronuojamosioms bendrovėms.

II – **Ieškinys Bendrajame Teisme ir skundžiamas sprendimas**

10. 2008 m. vasario 20 d. pareiškimu apeliantės dėl ginčijamo sprendimo pareiškė ieškinį, kuriame iš viso nurodyta vienuolika pagrindų: šešiais siekiama panaikinti ginčijamą sprendimą, o penkiais – panaikinti arba sumažinti joms skirtą baudą.

11. Skundžiamame sprendime Bendrasis Teismas apeliančių nurodyto aštuntojo pagrindo pirmąją dalį pripažino pagrįsta, nusprendęs, kad ginčijamas sprendimas neteisėtas, nes, pirma, remdamasi Sprendimu *Polipropilenas*[8] Komisija bendrovei *Eni* negalėjo pritaikyti sunkinančios recidyvo aplinkybės ir, antra, šios aplinkybės ji negalėjo pritaikyti bendrovei *Polimeri Europa* (dabar – *Versalis*) (skundžiamo sprendimo 287 punktas). Įvairias kitų nurodytų pagrindų dalis jis atmetė kaip nepagrįstas.

6 — Toliau – *Polimeri Europa*.

7 — *Eni* ir *Versalis*, ieškovės byloje T-103/08 ir apeliantės apeliacinėje byloje C-123/13 P, toliau vadinamos *Eni* ir *Versalis* arba bendrai dėl patogumo – apeliantėmis, nepaisant to, kad jos yra atsakovės apeliacinėje byloje C-93/13 P.

8 — 1986 m. balandžio 23 d. Komisijos sprendimas 86/398/EEB dėl procedūros pagal [EB 81] straipsnį (IV/31.149 – Polipropilenas) (OL L 230, p. 1).

12. Taigi apeliantėms skirtos baudos dydį Bendrasis Teismas sumažino iki 106 200 000 EUR ir priteisė iš jų padengti keturis penktadalius jų ir Komisijos bylinėjimosi išlaidų.

13. Bendrojo Teismo sprendimo motyvai, kuriuos šalys ginčija savo apeliaciniuose skunduose, prireikus bus nurodyti nagrinėjant įvairius pateiktus pagrindus.

III – **Procesas Teisingumo Teisme ir šalių reikalavimai**

14. Dėl skundžiamo sprendimo buvo paduoti du apeliaciniai skundai.

15. Komisija savo apeliacinį skundą byloje C-93/13 P pareiškė 2013 m. vasario 25 d. pateiktu pareiškimu.

16. Eni ir *Versalis* savo apeliacinį skundą byloje C-123/13 P pareiškė 2013 m. kovo 15 d. pateiktu pareiškimu.

17. Abi bylos buvo sujungtos, kad būtų kartu vykdoma žodinė proceso dalis ir priimtas sprendimas.

18. Įvairios šalys buvo išklausytos 2014 m. vasario 27 d. vykusiame viešame posėdyje; jos buvo paragintos, pirma, savo kalbose daugiausia dėmesio skirti įvairiems su recidyvu susijusiems pagrindams (pirmasis pagrindas byloje C-93/13 P ir penktasis pagrindas byloje C-123/13 P) ir, antra, išdėstyti savo poziciją dėl Sprendimo *Eni / Komisija*[9] ir Sprendimo *Versalis / Komisija*[10].

IV – **Apeliaciniai skundai**

19. Savo apeliaciniame skunde byloje C-93/13 P Komisija nurodo tris pagrindus, kuriuose ginčijamas Bendrojo Teismo pateiktas baudų, skirtų bendrovėms *Eni* ir *Versalis*, teisėtumo vertinimas. *Eni* ir *Versalis* savo apeliaciniame skunde byloje C-123/13 P nurodo aštuonis pagrindus: trijuose pirmuosiuose ginčijamas Bendrojo Teismo pateiktas pažeidimų kvalifikavimo vertinimas, o kituose penkiuose – Bendrojo Teismo pateiktas šioms bendrovėms skirtų baudų teisėtumo vertinimas.

20. Įvairūs pagrindai bus nagrinėjami atsižvelgiant į šią dichotomiją, laikantis juose aptariamų skundžiamo sprendimo punktų eilės tvarkos, tačiau iš karto reikia pažymėti, kad, išskyrus byloje C-93/13 P Komisijos nurodytą pirmąjį pagrindą, kurį reikia nagrinėti iš esmės, jie visi bus atmesti trumpai motyvavus.

V – **Pagrindai, susiję su Bendrojo Teismo pateiktu pažeidimo konstatavimo teisėtumo vertinimu (byla C-123/13 P)**

21. Trijuose pirmuosiuose byloje C-123/13 P nurodytuose apeliančių pagrinduose aptariami skundžiamo sprendimo motyvai, susiję su pažeidimu, tiksliau su pažeidimo priskyrimu bendrovėms *Eni* ir *Versalis* pagal Sprendimą *Akzo Nobel ir kt. / Komisija*[11].

9 — EU:C:2013:289.

10 — EU:C:2013:386.

11 — C-97/08 P, EU:C:2009:536.

A – *Dėl pažeidimo priskyrimo bendrovei Eni (pirmasis pagrindas)*

1. Šalių argumentai

22. Savo pirmajame pagrinde apeliantės ginčija skundžiamo sprendimo 53–78 punktuose pateiktą Bendrojo Teismo vertinimą, susijusį su bendrovės *Eni* patronuojamųjų bendrovių *EniChem Elastomeri*, *EniChem* (dabar – [*konfidencialu*]) ir *Polimeri Europa* (dabar – *Versalis*) padarytų pažeidimų priskyrimu bendrovei *Eni*. Jos mano, kad Bendrasis Teismas nesilaikė, pirma, būtent Sprendime *Akzo Nobel ir kt. / Komisija* [12] nustatytų principų ir, antra, dėl reikalavimo motyvuoti kylančių įpareigojimų.

23. Komisija tik siūlo atmesti pagrindą, nurodydama Sprendimą *Eni / Komisija* [13], kuriame Teisingumo Teismas atmetė panašiomis aplinkybėmis pateiktą analogišką pagrindą.

2. Analizė

24. Apeliančių argumentams negalima pritarti. Skundžiamo sprendimo 53–78 punktuose Bendrasis Teismas pakankamai teisiškai motyvavo priežastis, dėl kurių nusprendė, kad Komisija bendroves *Eni* ir *Polimeri Europa* (dabar – *Versalis*) teisingai pripažino solidariai atsakingomis už bendrovių *Versalis* ir *EniChem* (dabar – [*konfidencialu*]) pažeidimus, padarytus 1993 m. gegužės 13 d.–2002 m. gegužės 13 d. laikotarpiu. Šiuo klausimu tik nurodysiu Sprendimo *Eni / Komisija* [14], kuriame Teisingumo Teismas atmetė panašiomis aplinkybėmis pateiktus tokius pat argumentus, motyvus, nes apeliantės nepateikė jokio įrodymo, dėl kurio Teisingumo Teismas turėtų pagrindą atmesti šio sprendimo motyvus.

B – *Dėl pažeidimo priskyrimo bendrovei Versalis (antrasis pagrindas)*

1. Šalių argumentai

25. Apeliantės nurodo, kad Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą priskyręs bendrovei *Versalis* pažeidimą, susijusį su 1993 m. gegužės 13 d.–2001 m. gruodžio 31 d. [15] vykdyta veikla chlorpreninio kaučiuko srityje, nes už šią veiklą tuo metu buvo atsakinga tik *EniChem* (dabar – [*konfidencialu*]). Jos mano, kad Bendrasis Teismas nesilaikė, pirma, bausmės individualizavimo principo ir, antra, įpareigojimų, kylančių dėl reikalavimo motyvuoti.

26. Komisija pažymi, kad apeliančių antrajame pagrinde aptariamas faktinių aplinkybių vertinimas, kurio kontrolės Teisingumo Teismas neatlieka nagrinėdamas apeliacinį skundą, taigi šis pagrindas turi būti atmestas kaip nepriimtinas, nes apeliantės nenurodė, kad buvo iškraipytos faktinės aplinkybės. Komisija pažymi, kad bet kokiu atveju apeliantės iškraipo Teisingumo Teismo praktikos, kuria remiasi, taikymo sritį.

12 — EU:C:2009:536.

13 — EU:C:2013:289, 64–70 punktai.

14 — Ten pat (60–77 punktai).

15 — Tačiau apeliantės savo trečiajame pagrinde nesutinka su taip apibrėžtu pažeidimo laikotarpiu, nes jis yra ne ilgesnis kaip 1994 m. vasario mėn.–2000 m. spalio mėn.

2. Analizė

27. Apeliančių argumentams negalima pritarti. Skundžiamo sprendimo 89–99 punktuose Bendrasis Teismas pakankamai teisiškai motyvavo priežastis, dėl kurių nusprendė, kad Komisija bendrovės *EniChem* (dabar – [*konfidencialu*]) padarytus pažeidimus teisingai priskyrė bendrovei *Versalis*, nepažeisdamas atitinkamos Teisingumo Teismo praktikos [16]. Šiuo klausimu tik nurodysiu Sprendimo *Versalis / Komisija* [17], kuriame Teisingumo Teismas atmetė panašiomis aplinkybėmis pateiktus tokius pat argumentus, motyvus, nes apeliantės nepateikė jokio įrodymo, dėl kurio Teisingumo Teismas turėtų pagrindą atmesti šio sprendimo motyvus.

C – *Dėl bendrovės „EniChem“ dalyvavimo kartelyje įrodymo ir pažeidimo laikotarpio (trečiasis pagrindas)*

1. Šalių argumentai

28. Apeliantės pažymi, kad Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą ir iškraipė faktines aplinkybes ir įrodymus, nustatęs, kad 1993 m. gegužės mėn.–1994 m. vasario mėn. ir 2000 m. spalio mėn.–2002 m. gegužės mėn. jos dalyvavo kartelyje. Visų pirma Bendrasis Teismas suklydo skundžiamo sprendimo 173 punkte pritaręs Komisijos išvadai, kad bendrovės *EniChem* dalyvavimo kartelyje pradžia galima laikyti Florencijoje surengto susirinkimo datą – 1993 m. gegužės 12 arba 13 d., nes ši bendrovė viešai neatsiribojo nuo šiame susirinkime sudaryto susitarimo dėl tikslinių rinkų. Jis taip pat padarė klaidingą išvadą, kad abu susirinkimai, surengti 2002 m. balandžio 23 d. Lėverkuzene ir 2002 m. gegužės 13 d. Neapolyje, yra antikonkurencinio pobūdžio.

29. Sprendimo motyvai taip pat neteisingi ar bent jau nepakankami. Todėl jos prašo, kad Teisingumo Teismas iš naujo nagrinėtų Komisijos kaltinimus ir sutrumpintų dalyvavimo darant pažeidimą laikotarpį – nustatytų laikotarpį, apimantį 1994 m. vasario–2000 m. spalio mėn.

30. Komisija siūlo atmesti pagrindą kaip nepriimtiną.

2. Analizė

31. Trečiąjį pagrindą reikia atmesti kaip nepriimtiną, nes apeliantės, pakartojusios daug pirmojoje instancijoje pateiktų argumentų, iš esmės ginčija Bendrojo Teismo pateiktą faktinių aplinkybių ir įrodymų, kuriuos Komisija pateikė siekdama nustatyti apeliančių dalyvavimo kartelyje pradžios ir pabaigos datą (skundžiamo sprendimo 147–204 punktai), vertinimą, tiksliai nenurodžiusios aplinkybių, kurias iškraipė Bendrasis Teismas, ir neįrodžiusios analizės klaidų, dėl kurių Bendrasis Teismas tokias aplinkybes savo vertinime iškraipė [18].

16 — Visų pirma Sprendimas *Aalborg Portland ir kt. / Komisija* (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ir C-219/00 P, EU:C:2004:6, 354–359 punktai); Sprendimas *ETI ir kt.* (C-280/06, EU:C:2007:775) ir Sprendimas *ThyssenKrupp Nirosta / Komisija* (C-352/09 P, EU:C:2011:191, 143–157 punktai).

17 — EU:C:2013:386, 51–60 punktai.

18 — Šiuo klausimu visų pirma žr. Sprendimą *Lafarge / Komisija* (C-413/08 P, EU:C:2010:346, 15–17 punktai) ir Sprendimą *Caffaro / Komisija* (C-447/11 P, EU:C:2013:797, 25 punktas).

32. Norėčiau pažymėti tik tai, kad šiuo atveju Bendrasis Teismas nusprendė (skundžiamo sprendimo 168 punktas), jog Komisija bendrovės *EniChem* dalyvavimo kartelyje pradžia teisingai galėjo laikyti 1993 m. gegužės 12 arba 13 d. vykusį susirinkimą Florencijoje, remdamasi, be kitų neginčijamų įrodymų, aplinkybe, kad ši bendrovė buvo įtraukta į sudarytą susitarimą ir nuo šio susitarimo neatsiribojo. Tačiau apeliantės, nepateikusios jokio įrodymo, kad *EniChem* iš tikrųjų viešai atsiribojo nuo šiame susirinkime sudaryto susitarimo [19], nenurodo, kodėl Bendrojo Teismo išvada pateikta iškraipius faktines aplinkybes arba įrodymus.

VI – **Pagrindai, susiję su Bendrojo Teismo pateiktu baudų teisėtumo vertinimu (bylos C-93/13 P ir C-123/13 P)**

A – *Dėl pagrindinio baudos dydžio nustatymo (ketvirtasis pagrindas byloje C-123/13 P)*

1. Šalių argumentai

33. Ketvirtajame apeliančių pagrinde, kurį sudaro dvi dalys, aptariamas Bendrojo Teismo pateiktas Komisijos nustatyto pagrindinio apeliantėms skirtos baudos dydžio vertinimas. Nurodydamos skundžiamo sprendimo 239, 240, 242, 247 ir 249 punktus, pirmojoje dalyje jos pažymi, kad Bendrasis Teismas pažeidė Sąjungos teisę, visų pirma teisingumo, proporcingumo ir vienodo požiūrio principus, nepasinaudojęs savo neribota jurisdikcija patikrinti apeliančių pateiktus įrodymus, kuriais jos siekė užginčyti Komisijos nustatytą pagrindinį baudos papildomos sumos dydį. Visų pirma Bendrasis Teismas neatsižvelgė į apeliančių pateiktus kaltinimus, kad Komisija netaikė pagal Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalies a punktą skirtų baudų apskaičiavimo gairių [20] 18 punkto. Antrojoje pagrindo dalyje apeliantės, šiuo klausimu nurodydamos trečiąjį pagrindą, pažymi, kad trukmės, numatytos gairių 24 punkte, dauginimo koeficientas turėjo būti sumažintas iki 6,75 ir atitikti 6 metus ir 9 mėnesius – laikotarpį, kada *Versalis* iš tikrųjų dalyvavo darant pažeidimą.

34. Komisija mano, kad šis pagrindas, kuriame tik bendrai nurodomi pirmojoje instancijoje pateikti argumentai, turi būti atmestas kaip nepriimtinas.

2. Analizė

35. Pirmoji apeliančių nurodyto pagrindo dalis turi būti atmesta kaip nepriimtina, nes ja iš tikrųjų siekiama, kad būtų tik iš naujo išnagrinėtas Bendrajam Teismui pareikštas ieškinys, o tai pagal Teisingumo Teismo statuto 56 straipsnį nepatenka į Teisingumo Teismo jurisdikciją [21]. Šiuo klausimu užtenka paminėti, kad apeliantės apskritai nurodo pirmąja instancija nagrinėtą savo ieškinį, primindamos tam tikras aplinkybes, į kurias neatsižvelgė Bendrasis Teismas, tačiau nepaaiškina Bendrojo Teismo vertinime tariamai padarytų teisės klaidų ir neginčija jo pateikto Sąjungos teisės išaiškinimo arba taikymo [22]. Kaltinimas, kad nebuvo taikomas gairių 18 punktas, taip pat turi būti atmestas kaip nepriimtinas, nes apeliantės tik tvirtina, kad šį kaltinimą Bendrajam Teismui pateikė per posėdį, o Komisija tai neigia. Be to, atsižvelgiant į siūlomą atsakymą į trečiąjį pagrindą, antrąjį pagrindo dalį taip pat reikia atmesti.

19 — Šiuo klausimu žr. Sprendimą *Aalborg Portland ir kt. / Komisija* (EU:C:2004:6, 81–85 punktai); Sprendimą *Dansk Rørindustri ir kt. / Komisija* (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P ir C-213/02 P, EU:C:2005:408, 142–144 punktai); Sprendimą *Sumitomo Metal Industries ir Nippon Steel / Komisija* (C-403/04 P ir C-405/04 P, EU:C:2007:52, 47 ir 48 punktai) ir Sprendimą *Archer Daniels Midland / Komisija* (C-510/06 P, EU:C:2009:166, 119 ir 120 punktai).

20 — OL C 210, 2006, p. 2; toliau – 2006 m. gairės.

21 — Visų pirma žr. Sprendimą *Volkswagen / Komisija* (C-338/00 P, EU:C:2003:473, 47 punktas).

22 — Visų pirma žr. Sprendimą *E.ON Energie / Komisija* (C-89/11 P, EU:C:2012:738, 112–114 punktai).

B – *Dėl bendrovės „Eni“ pažeidimo recidyvo pripažinimo (pirmasis pagrindas byloje C-93/13 P)*

1. Skundžiamo sprendimo motyvai

36. Skundžiamo sprendimo 275 punkte Bendrasis Teismas nusprendė, kad ginčijamo sprendimo 1 straipsnyje konstatuotas pažeidimas negali būti laikomas bendrovės *Eni* pažeidimo recidyvu. Iš skundžiamo sprendimo motyvų (268–275 punktai) iš esmės matyti, kad ši išvada pagrindžiama kartu dviem argumentais.

37. Pirma, savo sprendimuose *Polipropilenas* ir *PVC II*[23] Komisija „nei teigė, nei įrodė“, kad šiuose sprendimuose minimos bendrovės, t. y. *Anic SpA* ir *EniChem*, savarankiškai nenustatė, kaip pažeidimo laikotarpiais jos turi elgtis nagrinėjamoje rinkoje, ir kad kartu su *Eni* tuo metu jos buvo vienas ekonominis subjektas (skundžiamo sprendimo 272 punktas). Taigi *Eni* nei buvo nubausta, nei jai skirtas pranešimas apie kaltinimus (272 ir 274 punktai).

38. Antra, *Eni*, kaip patronuojančioji bendrovė, neturėjo galimybių įrodyti, kad ji ir šiais sprendimais nubaustos abi įmonės nėra vienas ekonominis vienetas. Todėl *Eni* negalėjo būti pripažinta atsakinga už ankstesnį pažeidimą, kitaip būtų pažeista jos teisė į gynybą, tiksliau teisė užginčyti, kad ji ir abi nubaustos įmonės galbūt sudaro vieną ekonominį vienetą (skundžiamo sprendimo 273 ir 274 punktai).

39. Tačiau skundžiamo sprendimo 276 punkte Bendrasis Teismas nusprendė, jog dėl pačios aplinkybės, kad negalima konstatuoti jokio bendrovės *Eni* pažeidimo recidyvo, negali būti panaikintas ginčijamas sprendimas arba sumažintas skirtos baudos dydis, nes konstatavus bendrovės *Polimeri Europa* (dabar – *Versalis*) pažeidimo recidyvą galima pagrįsti baudos dydžio padidinimą dėl recidyvo.

2. Šalių argumentai

40. Byloje C-93/13 P pateiktame savo pirmajame pagrinde, kurį sudaro dvi dalys, Komisija pažymi, kad Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą konstatavęs, jog Komisija pagrindinį bendrovei *Eni* skirtos baudos dydį neteisingai padidino dėl recidyvo. Visų pirma Komisija nurodo skundžiamo sprendimo 271–274 punktus.

41. Šio pirmojo pagrindo pirmojoje dalyje Komisija pažymi, kad Bendrasis Teismas pažeidė teisės į gynybą užtikrinimo principą siekdamas konstatuoti recidyvą, iš esmės nusprendęs, jog negalima nustatyti bendrovės *Eni* pažeidimo recidyvo, nes ši bendrovė neturėjo galimybės paneigti prezumpcijos, kad ji visiškai kontroliuoja įmones, kurios yra sprendimų *Polipropilenas* ir *PVC II* adresatės.

42. Remdamasi Bendrojo Teismo sprendimu *Shell Petroleum ir kt. / Komisija*[24] Komisija mano, kad teisė į gynybą užtikrinama, nes, pranešusi apie savo ketinimą konstatuoti recidyvą, ji šalims suteikia galimybę įrodyti, kad šios sąlygos netenkinamos. Šioje byloje kaip tik ir buvo toks atvejis. Pranešimo apie kaltinimus 416 punkte asmenų, kuriems skirtas šis pranešimas, dėmesys atkreiptas būtent į 2006 m. gairių 28 punkto pirmą įtrauką, susijusią su recidyvu, o 483 išnašoje šiuo klausimu nurodyti sprendimai *PVC II* ir *Polipropilenas*. Tačiau *Eni* nesiekė nei paneigti prezumpcijos, kad ji darė lemiamą įtaką įmonėms, kurioms skirti sprendimai *Polipropilenas* ir *PVC II*, nei remtis tuo, kad praėjus tam tikram laikui nuo šių dviejų sprendimų priėmimo ji negalėjo pateikti reikšmingų įrodymų šiuo klausimu.

23 — 1994 m. liepos 27 d. Komisijos sprendimas 94/599/EB dėl procedūros pagal [EB 81] straipsnį (IV/31.865 – PVC) (OL L 239, p. 14; toliau – Sprendimas *PVC II*).

24 — T-343/06, EU:T:2012:478, 275 punktas.

43. Komisija priduria, kad recidyvo konstatavimo tikslas yra ne bausti atgaline data už pirmą pažeidimą, o tik padaryti išvadas dėl naujo įmonės padaryto pažeidimo.

44. Savo pirmojo pagrindo antrojoje dalyje Komisija nurodo, kad bet kokiu atveju Bendrasis Teismas taip pat aiškiai pažeidė SESV 101 straipsnį, nusprendęs, kad Komisija negalėjo bendrovės *Eni* pripažinti atsakinga už anksčiau padarytą pažeidimą, už kurį bendrovė nebuvo nubausta. Recidyvas konstatuojamas remiantis ne tuo, kad anksčiau skirta piniginė bauda, o tik tuo, kad konstatuotas ankstesnio pažeidimo padarymas.

45. Taigi šioje byloje bendrovės *Eni* pažeidimo recidyvas nustatytas ne dėl to, kad ši bendrovė „pripažinta atsakinga už ankstesnį pažeidimą“, o dėl to, kad ji kontroliavo 100 % patronuojamosios bendrovės, kuriai anksčiau skirta bauda, kapitalo ir kad įmonė, kurią sudaro ši patronuojamoji bendrovė ir *Eni*, padarė naują pažeidimą, dėl kurio turi būti skirta bauda, kurią reikia padidinti dėl recidyvo.

46. Tačiau *Eni* pažymi, kad ji negali būti laikoma pakartotinai padariusia pažeidimą, nes ji niekada nebuvo bylų *Polipropilenas* ir *PVC II* šalis, nėra sprendimų dėl pažeidimo adresatė ir net neminima šiuose sprendimuose, negavo nei prašymų pateikti informaciją, nei pranešimų apie kaltinimus ir net niekada nebuvo išklausyta per apklausą. Atsakomybės už recidyvą priskyrimas *ex post*, remiantis prezumpcija, kurios ji niekada negalėjo užginčyti, nesuderinamas su teisės į gynybą užtikrinimo principu, kaip yra konstatavęs Bendrasis Teismas.

3. Analizė

47. Visų pirma reikia priminti, kad pagal Teisingumo Teismo praktiką Sąjungos institucijos neprivalo įrodyti suinteresuotumo, kad galėtų pareikšti apeliacinį skundą dėl Bendrojo Teismo sprendimo [25]. Taigi aplinkybė, kad Komisijos apeliacinio skundo pirmajame pagrinde ginčijami motyvai, nurodyti skundžiamame sprendime, kuriuo Bendrasis Teismas konstatavo, kad ginčijamo sprendimo 1 straipsnyje nustačiusi bendrovės *Eni* pažeidimo recidyvą Komisija padarė klaidą, tačiau šio Komisijos sprendimo nepanaikino, nėra ta aplinkybė, dėl kurios Teisingumo Teismas galėtų šį apeliacinį skundą pripažinti nepriimtinu dėl nesuinteresuotumo pareikšti ieškinį.

48. Patikslinus šį faktą ir prieš nagrinėjant Komisijos nurodyto pagrindo pagrįstumą reikia glaustai priminti tam tikrą Teisingumo Teismo praktiką, susijusią su Sąjungos konkurencijos teisėje aptariamu pažeidimo recidyvu [26], ir tinkamai apibrėžti šioje byloje kylančios problemos apimtį. Kaip ką tik buvo nurodyta, ši byla susijusi su ypatingu atveju, kai recidyvas konstatuojamas grupės bendrovėms vieną po kito padarius pažeidimus, tiksliau susijusi su konkrečia situacija, kai patronuojančiosios bendrovės pažeidimo recidyvas konstatuojamas remiantis tik ankstesniu vienos iš jos patronuojamųjų bendrovių elgesiu.

25 — Žr. Sprendimą *Komisija / Anic Partecipazioni* (C-49/92 P, EU:C:1999:356, 171 ir 172 punktai).

26 — Šiuo klausimu visų pirma žr. J. J. Piernas López „The aggravating Circumstance of Recidivism and the Principle of Legality in the EC Fining Policy: nulla poena sine lege?“, *World Competition*, 29 t., Nr. 3, 2006, p. 441; *Bosco et al.* „Ombres et lumières du traitement de la récidive par le droit des pratiques anticoncurrentielles“, *Concurrences*, Nr. 4, 2010, p. 13; visų pirma M. Barennes ir G. Wolf, „Cartel Recidivism in the Mirror of EU Case Law“, *Journal of European Competition Law & Practice*, 2011 m. rugsėjis, ir W. P. J. Wils, „Recidivism in EU Antitrust Enforcement: A Legal and Economic Analysis“, *World Competition*, 35 t., Nr. 1, 2012.

a) Įžanginės pastabos dėl recidyvo konstatavimo, grupės bendrovėms vieną po kito padarius pažeidimus, ypatumų

49. Baudos, kurią Komisija pagal 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1/2003 dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų Sutarties 81 ir 82 straipsniuose, įgyvendinimo 23 straipsnio 2 dalį[27] gali skirti įmonėms arba įmonių asociacijoms, tyčia ar dėl neatsargumo pažeidusioms SESV 101 ir 102 straipsnius, dydis nustatomas atsižvelgiant į pažeidimo sunkumą ir prireikus jo trukmę[28].

50. Recidyvas yra viena iš aplinkybių, į kurias pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo[29] ir Bendrojo Teismo praktiką reikia atsižvelgti kaip į sunkinančias aplinkybes nagrinėjant pažeidimo sunkumą[30]. Šiuo metu gairėse[31] įtvirtintas recidyvas yra sunkinanti aplinkybė, dėl kurios pagrįstai galima padidinti pagrindinį baudos, skirtos bet kuriai įmonei, pripažintai kalta dėl to, kad tęsė arba pakartojo tokį patį kaip ankstesnis ar analogišką pažeidimą, kurį konstatavo Komisija arba nacionalinė konkurencijos institucija, dydį.

51. Recidyvo konstatavimas ir jo specifinių ypatumų vertinimas, kuriais siekiama skatinti įmones, linkusias nesilaikyti konkurencijos taisyklių, pakeisti savo elgesį[32], priklauso Komisijos diskrecijai rinktis veiksnius, į kuriuos reikia atsižvelgti nustatant baudų dydį[33].

52. Iš tikrųjų, neskaitant šių patikslinimų, išsamesnės recidyvo sąvokos apibrėžties Teisingumo Teismas, kitaip negu Bendrasis Teismas, niekada nėra pateikęs.

53. Pagal dažniausiai Bendrojo Teismo vartojamą apibrėžtį[34] „[p]akartotinio pažeidimo [pažeidimo recidyvo] sąvoka, kaip ji suprantama tam tikrose nacionalinės teisės sistemose, reiškia, jog *asmuo* naujų pažeidimų padarė būdamas *baustas* už panašaus pobūdžio pažeidimus“[35].

54. Tačiau Teisingumo Teismas[36], patvirtinęs su šiuo klausimu susijusią Bendrojo Teismo praktiką[37], nusprendė, jog „pakartotinio pažeidimo [pažeidimo recidyvo] sąvoka nebūtinai reiškia, kad anksčiau buvo paskirta piniginė bauda, [ji reiškia] tik tai, kad buvo konstatuotas Bendrijos konkurencijos teisės pažeidimas“.

55. Todėl vertinant labai schematiškai bet koks recidyvo konstatavimas pagal Sąjungos konkurencijos teisę reiškia, kad tokį patį pažeidimą (pažeidimo tapatumas) pakartojo tas pats vykdytojas (vykdytojo tapatumas).

27 — OL 2003, L 1, p. 1. Anksčiau buvo 1962 m. vasario 6 d. Tarybos reglamento Nr. 17, Pirmojo reglamento, įgyvendinančio Sutarties [81] ir [82] straipsnius (OL 13, p. 204), 15 straipsnio 2 dalis.

28 — Visų pirma žr. Sprendimą *Ferriere Nord / Komisija* (C-219/95 P, EU:C:1997:375, 32 punktas).

29 — Žr. Sprendimą *Aalborg Portland ir kt. / Komisija* (EU:C:2004:6, 91 punktas); Sprendimą *Groupe Danone / Komisija* (C-3/06 P, EU:C:2007:88, 26 punktas) ir *Lafarge / Komisija* (EU:C:2010:346, 63 punktas).

30 — Sprendimas *SGL Carbon / Komisija* (C-308/04 P, EU:C:2006:433, 71 punktas).

31 — Žr. Baudų nustatymo remiantis Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalimi ir EAPB sutarties 65 straipsnio 5 dalimi metodo gairių (OL C 9, 1998, p. 3, 2004 m. s*pecialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 1 t., p. 171*; toliau – 1998 m. gairės) 2 punktą ir 2006 m. gairių 28 punktą.

32 — Visų pirma žr. Sprendimą *Groupe Danone / Komisija* (EU:C:2007:88, 39 punktas).

33 — Visų pirma žr. Sprendimą *Ferriere Nord / Komisija* (EU:C:1997:375, 33 punktas).

34 — Visų pirma žr. sprendimus *Thyssen Stahl / Komisija* (T-141/94, EU:T:1999:48, 617 punktas); *Michelin / Komisija* (T-203/01, EU:T:2003:250, 284 punktas); *Shell Petroleum ir kt. / Komisija* (T-38/07, EU:T:2011:355, 91 punktas); *Eni / Komisija* (T-39/07, EU:T:2011:356, 162 punktas); *ThyssenKrupp Liften Ascenseurs / Komisija* (T-144/07, T-147/07–T-150/07 ir T-154/07, EU:T:2011:364, 308 punktas), taip pat *Saint-Gobain Glass France ir kt. / Komisija* (T-56/09 ir T-73/09, EU:T:2014:160, 305 punktas).

35 — Galima pažymėti, kad savo Sprendime *Shell Petroleum ir kt. / Komisija* (EU:T:2012:478, 247 punktas) Bendrasis Teismas nusprendė, jog „[r]ecidyvo sąvoka turi reikšti atvejį, kai ta pati *įmonė*, vieną kartą nubausta už pažeidimą, padaro naują panašų pažeidimą“, o tai nėra tas pats.

36 — Sprendimas *Groupe Danone / Komisija* (EU:C:2007:88, 41 punktas).

37 — Sprendimai *Groupe Danone / Komisija* (T-38/02, EU:T:2005:367, 363 punktas) ir *BPB / Komisija* (T-53/03, EU:T:2008:254, 387 punktas).

56. Tačiau įmonių, kurias valdo bendrovių grupei priklausančios bendrovės, pažeidimo recidyvo konstatavimas pasižymi keliais ypatumais, kaip matyti iš šios bylos. Iš tiesų ši byla rodo, kokių sunkumų gali kilti su vykdytojo tapatumu susijusią recidyvo sąlygą vertinant ne apskritai, o konkrečiu atveju, kai vienas po kito padaryti konkurencijos teisės pažeidimai priskiriami įvairioms tai pačiai grupei priklausančioms bendrovėms; reikia pažymėti, kad šiuo atveju neaptariama sąlyga, susijusi su pažeidimų panašumu.

57. Todėl toliau nagrinėjamos ne apskritai recidyvo konstatavimo sąlygos, o tik Komisijos praktikos [38] priimtinumas – pagal šią praktiką dėl sunkinančios recidyvo aplinkybės didinamas pagrindinis baudos, kuri už konkurencijos taisyklių pažeidimą skirta bendrovių grupei priklausančiai bendrovei, dydis, naudojantis išplėstine įmonės, kaip ekonominio vieneto, sąvoka, kaip ji suprantama pagal Sprendimą *Akzo Nobel* [39].

58. Be to, šiuo klausimu tik priminsiu, kad pagal šią teismo praktiką atsakomybė už patronuojamosios bendrovės padarytą pažeidimą patronuojančiajai bendrovei gali tekti būtent tuo atveju, kai ši patronuojamoji bendrovė, nors ir turėdama savarankišką teisinį subjektiškumą, „savarankiškai nesprendžia“ dėl savo elgesio rinkoje, o iš esmės vykdo patronuojančiosios bendrovės nurodymus, visų pirma atsižvelgiant į ekonominius, organizacinius ir teisinius šių dviejų teisės subjektų tarpusavio ryšius.

59. Taigi galima sutikti, kad konkrečiu atveju, kai patronuojančiajai bendrovei priklauso visas ar beveik visas jos patronuojamosios bendrovės kapitalas, ji gali turėti lemiamą įtaką patronuojamosios bendrovės elgesiui ir kad egzistuoja nuginčijama prezumpcija, jog ši patronuojančioji bendrovė iš tikrųjų daro lemiamą įtaką patronuojamosios bendrovės elgesiui. Šiomis aplinkybėmis užtenka, kad Komisija įrodytų, jog visas patronuojamosios bendrovės kapitalas priklauso patronuojančiajai bendrovei, siekiant preziumuoti, kad patronuojančioji bendrovė turi lemiamą įtaką šios patronuojamosios bendrovės komercinei politikai, ir patronuojančiąją bendrovę pripažinti solidariai atsakinga už jos patronuojamajai bendrovei skirtos baudos sumokėjimą, išskyrus atvejus, kai patronuojančioji bendrovė, kuriai tenka pareiga tokią prezumpciją paneigti, pateikia pakankamų įrodymų, kad jos patronuojamoji bendrovė rinkoje veikia savarankiškai.

60. Šiomis aplinkybėmis trys pagrindiniai teoriškai įmanomi atvejai gali būti apibūdinami taip, kaip nurodyta toliau. Visų pirma į ankstesnį grupei priklausančios patronuojamosios bendrovės pažeidimą galima atsižvelgti siekiant nustatyti kitos šios grupės patronuojamosios bendrovės pažeidimo recidyvą. Be to, į ankstesnį grupei priklausančios patronuojamosios bendrovės pažeidimą galima atsižvelgti norint nustatyti recidyvą, kuris dėl šios ar kitos grupei priklausančios patronuojamosios bendrovės elgesio priskiriamas grupės patronuojančiajai bendrovei. Galiausiai į ankstesnį grupei priklausančios patronuojamosios bendrovės pažeidimą galima atsižvelgti siekiant nustatyti grupės patronuojančiosios bendrovės [40], kuri buvo bausta už savo elgesį, pažeidimo recidyvą [41]. Būtent pastarasis atvejis nagrinėjamas šioje byloje.

38 — Toliau šią praktiką vadinsiu „ginčijama Komisijos sprendimų priėmimo praktika“.

39 — Visų pirma žr. Sprendimą *Akzo Nobel ir kt. / Komisija* (EU:C:2009:536, 54, 55 ir 58 punktai), Sprendimą *Komisija / Siemens Österreich ir kt.* (C-231/11 P–C-233/11 P, EU:C:2014:256, 41–48 punktai) ir nurodytą teismo praktiką.

40 — Teoriškai taip pat įmanomas ir priešingas atvejis, kai atsižvelgiama į ankstesnį grupės patronuojančiosios bendrovės pažeidimą siekiant nustatyti sunkinančią šios grupės patronuojamosios bendrovės pažeidimo recidyvo aplinkybę; šiuo klausimu žr. L. Bernardeau ir J.-P. Christienne „Les amendes en droit de la concurrence“, *Pratique décisionnelle et contrôle juridictionnel du Droit de l'Union*, *Larcier*, Nr. I.270, 2013.

41 — Žinoma, ši pateikta schema neapima sunkumų, susijusių su bendrovių grupės teisinės struktūros pokyčiu nuo dviejų pažeidimų konstatavimo iki sankcijos skyrimo už juos dienos.

61. Šiems trims atvejams bendra aplinkybė, kuri šioje byloje svarbiausia, yra ta, kad naudodamasi įmonės, kaip ekonominio vieneto, sąvoka Komisija gali padidinti patronuojančiajai bendrovei skirtą sankciją remdamasi ankstesniu įmonės padarytu pažeidimu, už kurį atsakinga jos kontroliuojama patronuojamoji bendrovė, nors patronuojančioji bendrovė nebuvo bausta už pirmąjį pažeidimą ir liko visiškai skaidri vykdant procesą, per kurį priimtas pirmasis sprendimas.

62. Bendrasis Teismas ne kartą turėjo galimybę nagrinėti šios Komisijos sprendimų priėmimo praktikos teisėtumą. Apskritai jis išdėstė tris pozicijas: pirma, tokią praktiką jis iš esmės pripažino [42] ir taip suteikė galimybę plėtoti ginčijamą Komisijos sprendimų priėmimo praktiką, antra, tokią praktiką atmetė remdamasis iš esmės tuo, kad buvo pažeistas labai griežtas įpareigojimas motyvuoti [43], ir, trečia, tokią praktiką iš esmės atmetė [44] nurodęs motyvus, daugiausia susijusius su patronuojančiųjų bendrovių, tokiomis aplinkybėmis pripažintų kaltomis dėl recidyvo, teisės į gynybą užtikrinimu.

63. Kol kas Teisingumo Teismas turėjo tik vieną galimybę nagrinėti Bendrojo Teismo pateiktą Komisijos sprendimų priėmimo praktikos vertinimą. Savo naujausiuose sprendimuose *Eni / Komisija* [45] ir *Versalis / Komisija* [46], paskelbtuose vėliau už skundžiamą sprendimą, jis šiuo klausimu patvirtino Bendrojo Teismo sprendimus *Eni / Komisija* [47] ir *Polimeri Europa / Komisija* [48], kuriais panaikinamas sprendimas dėl panašiomis ir net tokiomis pat aplinkybėmis kaip šioje byloje nustatyto patronuojančiosios bendrovės pažeidimo recidyvo. Teisingumo Teismas iš esmės nusprendė, kad jeigu Komisija nutaria bendrovei skirti baudą už konkurencijos taisyklių pažeidimą ir dėl recidyvo padidinti pagrindinį šios baudos dydį, ji „kartu su sprendimu, kuriuo skiriama minėta bauda [49], turi pateikti motyvus, kurie Sąjungos teismams ir šiai bendrovei leistų suprasti, *kaip ir kokiu mastu* ji dalyvavo darant ankstesnį pažeidimą“. Visų pirma jei Komisija mano, kad ši bendrovė priklausė įmonei, kuri yra sprendimo dėl ankstesnio pažeidimo adresatė, Komisija šį teiginį turi pakankamai teisiškai motyvuoti.

64. Minėtuose dviejuose sprendimuose Teisingumo Teismas šiuo klausimu nusprendė, kad ginčijamas Komisijos sprendimas, kuriuo bendrovių grupei priklausančiai patronuojančiajai bendrovei skirta bauda, kurios pagrindinis dydis labai panašiomis į šios bylos aplinkybėmis padidintas dėl recidyvo, yra nepakankamai pagrįstas, nes iš jame pateiktų paaiškinimų visiškai negalima suprasti, *kaip ir kokiu mastu* minėta patronuojančioji bendrovė, kurios nėra tarp sprendimų *Polipropilenas* ir *PVC II* adresačių, buvo susijusi su šiais sprendimais [50].

65. Iš šių sprendimų darytina išvada, kad Teisingumo Teismas iš esmės neatmeta galimybės, jog Komisija sunkinančią recidyvo aplinkybę gali taikyti tokiomis aplinkybėmis, kurios yra susiklosčiusios šioje byloje, ir kartu šią praktiką pripažįsta priimtina, jeigu sprendimas, kuriuo konstatuojamas antrasis pažeidimas ir nustatomas patronuojančiosios bendrovės pažeidimo recidyvas, atitinka bent jau tikslius

42 — Žr. Sprendimą *Michelin / Komisija* (T-203/01, EU:T:2003:250, 290 punktas) ir Sprendimą *Shell Petroleum ir kt. / Komisija* (EU:T:2012:478).

43 — Žr. Sprendimą *Eni / Komisija* (T-39/07, EU:T:2011:356, 161–171 punktai) ir Sprendimą *Polimeri Europa / Komisija* (T-59/07, EU:T:2011:361, 293–303 punktai). Teisingumo Teismas šiuos du sprendimus atitinkamai patvirtino savo Sprendime *Eni / Komisija* (EU:C:2013:289) ir Sprendime *Versalis / Komisija* (EU:C:2013:386), jie nagrinėjami toliau.

44 — Žr. sprendimus *ThyssenKrupp Liften Ascenseurs / Komisija* (EU:T:2011:364, 308, 319–320 ir 322 punktai) ir *Saint-Gobain Glass France ir kt. / Komisija* (EU:T:2014:160, 317–320 punktai). Apeliacinis skundas, pareikštas dėl Sprendimo *ThyssenKrupp Liften Ascenseurs / Komisija*, buvo išbrauktas iš registro Nutartimi *ThyssenKrupp Elevator CENE ir ThyssenKrupp Fahrtreppen / Komisija* (C-503/11 P, EU:C:2012:277).

45 — EU:C:2013:289, 129 punktas.

46 — EU:C:2013:386, 142 punktas.

47 — EU:T:2011:356.

48 — EU:T:2011:361.

49 — Šiuo atveju pažymėtina, kad nors Teisingumo Teismas remiasi tik vienu sprendimo, kuriuo skirta bauda ir konstatuotas recidyvas, motyvu, peržiūrėdamas šią bylą jis vis dėlto atsižvelgia į pranešimo apie kaltinimus motyvus (žr. Sprendimą *Eni / Komisija* (EU:C:2013:289, 130 punktas) ir Sprendimą *Versalis / Komisija* (EU:C:2013:386, 143 punktas); šį subtilų klausimą turėsiu galimybę aptarti dar kartą.

50 — Pažymėtina, kad Bendrasis Teismas savo ruožtu nusprendė, jog ginčijamame sprendime nepateikta pakankamai išsamių ir tikslių įrodymų, kad būtų galima daryti pagrįstą išvadą, jog ta pati įmonė dar kartą padarė pažeidimą, o tai visiškai nėra tas pats atvejis; žr. Sprendimą *Eni / Komisija* (EU:T:2011:356, 171 punktas) ir Sprendimą *Polimeri Europa / Komisija* (EU:T:2011:361, 303 punktas).

Teisingumo Teismo keliamus reikalavimus motyvuoti. Taigi pažymėtina, kad Teisingumo Teismas atvejį nagrinėja atsižvelgdamas būtent į sprendimo, kuriuo konstatuojamas recidyvas ir antrasis pažeidimas, priėmimo etapą, o ne į sprendimo, kuriuo konstatuojamas pirmasis pažeidimas, priėmimo etapą, kaip skundžiamame sprendime darė Bendrasis Teismas.

b) Bendrojo Teismo pozicijos nesuderinamumas su Teisingumo Teismo praktika ir sprendimas dėl apeliacinio skundo

66. Komisijos nurodytą pirmąjį pagrindą reikia nagrinėti atsižvelgiant būtent į pirmiau išdėstytus argumentus – šiame pagrinde Komisija iš esmės pažymi, kad, kitaip, negu nusprendė Bendrasis Teismas, bendrovių grupei priklausančios patronuojančiosios bendrovės pažeidimo recidyvas gali būti nustatytas nesant jokios ankstesnės jai skirtos sankcijos, jeigu įrodyta, kad ši patronuojančioji bendrovė su kita bendrove, kuri anksčiau buvo bausta, sudaro ekonominį vienetą ir kad priimant antrąjį sprendimą, kuriuo konstatuojamas recidyvas, ji turėjo galimybę paneigti prezumpciją, kad iš tikrųjų darė lemiamą įtaką anksčiau baustai bendrovei.

67. Pirmiausia norėčiau pabrėžti, jog aiškiai matyti, kad skundžiamas sprendimas, susijęs su trečioje ir paskutinėje eilutėse nurodyta Bendrojo Teismo išplėtota teismo praktika, kuriame iš esmės atmetama bet kokia galimybė konstatuoti recidyvą tokiomis aplinkybėmis, kurios yra susiklosčiusios šioje byloje, nesuderinamas su Teisingumo Teismo praktika.

68. Tačiau Bendrojo Teismo padarytos teisės klaidos, kuriomis būtų galima pagrįsti skundžiamo sprendimo panaikinimą, nereiškia nei to, kad Komisijos apeliacinis skundas turi būti patenkintas, nei to, kad Bendrojo Teismo sprendimą reikia panaikinti, jeigu skundžiamo sprendimo rezoliucinė dalis yra pagrįsta dėl kitų teisinių motyvų [51].

69. Tačiau Bendrojo Teismo vertinimas, kad Komisija negalėjo nustatyti sunkinančios bendrovės *Eni* pažeidimo recidyvo aplinkybės, visų pirma atrodo pagrįstas atsižvelgiant būtent į reikalavimus, kuriuos Teisingumo Teismas kelia savo sprendimuose *Eni / Komisija* [52] ir *Versalis / Komisija* [53]. Visų pirma jis yra pagrįstas atsižvelgiant į reikalavimus, susijusius su patronuojančiosios bendrovės, nubaustos dėl recidyvo tokiomis aplinkybėmis, kurios yra susiklosčiusios šioje byloje, teisės į gynybą užtikrinimu, o Teisingumo Teismas dar neturėjo galimybės išdėstyti savo pozicijos šiuo klausimu.

i) Bendrojo Teismo pozicijos nesuderinamumas su Teisingumo Teismo praktika

70. Iš skundžiamo sprendimo matyti, kad šioje byloje susiklosčiusiomis aplinkybėmis, t. y. tuo atveju, kai pirmoji sankcija už konkurencijos taisyklių pažeidimą skirta būtent patronuojančiosios bendrovės patronuojamajai bendrovei, iš esmės negalima nustatyti minėtos patronuojančiosios bendrovės pažeidimo recidyvo *savaime* nepažeidus jos teisės į gynybą. Iš tiesų patekusi į tokią situaciją patronuojančioji bendrovė „tuo metu, kai buvo padarytas ankstesnis pažeidimas“ [54], neturėjo galimybių paneigti prezumpcijos, kad ji iš tikrųjų turėjo lemiamą įtaką nubaustai patronuojamajai bendrovei. Patronuojančioji bendrovė negalėjo užtikrinti savo gynybos, nes ji nebuvo sprendimo, kuriuo konstatuojamas pirmasis pažeidimas, adresatė, ji nebausta už šį pažeidimą ir negavo pranešimo apie kaltinimus, konstatavus šį pažeidimą [55].

51 — Visų pirma žr. Sprendimą *Lestelle / Komisija* (C-30/91 P, EU:C:1992:252, 28 punktas) ir Sprendimą *Finsider / Komisija* (C-320/92 P, EU:C:1994:414, 37 punktas).

52 — EU:C:2013:289.

53 — EU:C:2013:386.

54 — Žr. skundžiamo Bendrojo Teismo sprendimo 274 punktą *in fine*.

55 — Bendrasis Teismas taip pat pažymi, kad *Eni* nebuvo išklausyta vykdant administracinį procesą, po kurio priimti sprendimai, kuriais konstatuojami pirmieji pažeidimai; žr. skundžiamo Bendrojo Teismo sprendimo 272 punktą *in fine*.

71. Taigi iš skundžiamo sprendimo matyti, kad juridinio asmens pažeidimo recidyvo negalima konstatuoti, jeigu anksčiau šis asmuo nebuvo baustas. Recidyvas konstatuojamas tuomet, jeigu ne tik tai pačiai *įmonei* priskirti vienas po kito padaryti du panašūs pažeidimai, bet ir tas pats *asmuo* iš tikrųjų baustas už šiuos pažeidimus. Taigi recidyvo sąvoka apima faktinį to paties *asmens* nubaudimą už du panašius paeiliui padarytus pažeidimus [56].

72. Taigi skundžiamame sprendime pateikta bendra Bendrojo Teismo pozicija dėl recidyvo šiuo atveju iš esmės tiesiogiai prieštarauja Teisingumo Teismo pozicijai, kurią šis išdėstė savo Sprendime *Groupe Danone / Komisija* [57]. Bet kuriuo atveju ši pozicija taip pat neatitinka Teisingumo Teismo pozicijos, išdėstytos jo sprendimuose *Eni / Komisija* [58] ir *Versalis / Komisija* [59].

73. Iš tiesų iš šių sprendimų matyti, kad tokiu atveju, kuris nagrinėjamas šioje byloje, recidyvo konstatavimo galimybės iš esmės negalima atmesti, jeigu recidyvas konstatuojamas taikant būtinas garantijas, visų pirma laikantis aiškios pareigos motyvuoti. Iš to darytina išsamesnė išvada, kad problemos, kurių kyla dėl tokio konstatavimo, visų pirma susijusios su patronuojančiosios bendrovės teisės į gynybą užtikrinimu, turi būti sprendžiamos ne pirmojo sprendimo dėl pažeidimo priėmimo etapu, kaip nusprendė Bendrasis Teismas, bet antrojo sprendimo dėl pažeidimo priėmimo etapu, kaip nurodė Komisija.

74. Taigi Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą, nusprendęs, kad bendrovės *Eni* padarytas pažeidimas, konstatuotas ginčijamo sprendimo 1 straipsnyje, negali būti pripažintas bendrovės *Eni* pažeidimo recidyvu remiantis vien tuo, kad nustačius ankstesnį pažeidimą ši bendrovė neturėjo galimybės pateikti savo argumentų siekdama užginčyti, kad ji ir šiais sprendimais nubaustos įmonės sudaro vieną ekonominį vienetą, nes sprendimais *Polipropilenas* ir *PVC II*, kuriais remiasi Komisija, ji nenubausta, ir priimant šiuos sprendimus ji nebuvo pranešimo apie kaltinimus adresatė.

75. Taigi Komisijos nurodyto pirmojo pagrindo pirmoji dalis yra pagrįsta. Tačiau tai nereiškia, kad apeliacinis skundas turi būti patenkintas, nes skundžiamas sprendimas šioje byloje pagrįstas kitu teisiniu pagrindu atsižvelgiant į du aspektus.

ii) Ginčijamo sprendimo nepakankamo motyvavimo konstatavimas

76. Visų pirma pažymėtina, kad, atrodo, ginčijamo sprendimo negalima laikyti atitinkančiu reikalavimus motyvuoti, kuriuos Teisingumo Teismas nustatė savo sprendimuose *Eni / Komisija* [60] ir *Versalis / Komisija* [61], nes šiame Komisijos sprendime nenurodyta nei *kaip*, nei, visų pirma, *kokiu mastu Eni* buvo susijusi su sprendimais *Polipropilenas* ir *PVC II*.

77. Ginčijamo sprendimo 540 ir 541 konstatuojamosiose dalyse, kurias Bendrasis Teismas nurodo skundžiamo sprendimo 235 punkte, iš tiesų tik pažymėta, kad *Eni* turi būti pripažinta kalta dėl recidyvo, o 517 išnašoje patikslinta, kad *Anic*, grupės *Eni* patronuojamoji bendrovė, pripažinta kalta dėl dalyvavimo kartelyje, konstatuoto 1986 m. balandžio 23 d. Sprendimu *Polipropilenas*, o *EniChem* – dėl dalyvavimo kartelyje, konstatuoto 1994 m. liepos 27 d. Sprendimu *PVC II*.

56 — Reikia pažymėti, tačiau neišsiplečiant, kad vėlesniame Bendrojo Teismo sprendime byloje *Saint-Gobain Glass France ir kt. / Komisija* (EU:T:2014:160, 320 punktas) lemiama visų pirma laikoma aplinkybė, kad „ankstesniame sprendime nebuvo konstatuota, jog patronuojančioji bendrovė ir jos patronuojamoji bendrovė sudaro vieną ekonominį vienetą“, ir ši aplinkybė svarbesnė už faktą, kad patronuojančioji bendrovė nebuvo pranešimo apie kaltinimus ir ankstesnį sprendimą adresatė.

57 — EU:C:2007:88, 41 punktas.

58 — EU:C:2013:289.

59 — EU:C:2013:386.

60 — EU:C:2013:289.

61 — EU:C:2013:386.

78. Kadangi, kaip nurodyta, šalių buvo paprašyta posėdyje išdėstyti poziciją dėl šių dviejų su recidyvu susijusių sprendimų nuostatų, remiantis šiais dviem sprendimais būtų galima numatyti Bendrojo Teismo sprendimą patvirtinti pakeitus motyvus, nes Teisingumo Teismas turi pakankamai įrodymų, dėl kurių gali daryti išvadą, kad Bendrojo Teismo pateiktas ginčijamo sprendimo teisėtumo vertinimas bet kokiu atveju pagrįstas nepakankamu motyvavimu.

79. Tačiau, manau, Teisingumo Teismas turi pasinaudoti šių bylų teikiama galimybe išsamiau išnagrinėti Komisijos sprendimų priėmimo praktikos teisėtumą ir aptarti ne tik jau nustatytą motyvavimo problemą, bet ir svarbesnį taikant šią praktiką kylantį klausimą, susijusį su pakartotinį pažeidimą padariusiu pripažinto asmens teisės į gynybą užtikrinimu.

iii) *Bendrovės „Eni“* teisės į gynybą pažeidimo konstatavimas

80. Nors, kaip Teisingumo Teismas nusprendė savo Sprendime *Groupe Danone / Komisija*[62], pagal Sąjungos konkurencijos teisę *asmens* pažeidimo recidyvo konstatavimas nebūtinai reiškia, kad anksčiau šiam *asmeniui* buvo skirta sankcija, gali būti tik tai, kad konstatuotas ankstesnis pažeidimas, vis dėlto toks recidyvo konstatavimas reiškia bent jau tai, kad nuo pat proceso, kuris turi baigtis sankcijos skyrimu asmeniui ir jo pažeidimo recidyvo konstatavimu, pradžios šiam asmeniui buvo iš anksto suteikta informacija nurodant motyvus, kad jis turėtų visas galimybes tinkamai organizuoti savo gynybą šiuo klausimu.

81. Tokio reikalavimo juo labiau būtina laikytis konkurencijos teisę taikant bendrovių grupėms, kai dėl recidyvo asmeniui skirtą sankciją numatoma sugriežtinti remiantis ne sprendimu, kuriuo konstatuojamas panašus anksčiau šio asmens padarytas pažeidimas, t. y. ne teisiškai konstatuota ir galutiniu sprendimu nustatyta aplinkybe, o tik išvada, jog šiam asmeniui gali ir galėjo būti priskirtas panašus ankstesnis pažeidimas, nors tai nekonstatuota sprendime, kurio adresatas yra šis asmuo.

82. Taigi tokiomis aplinkybėmis, kurios susiklosčiusios šioje byloje, konstatuoti recidyvą galbūt būtų galima tik tuo atveju, jeigu Komisija ne tik laikytųsi reikalavimų motyvuoti, kuriuos Teisingumo Teismas jau nustatė savo sprendimuose *Eni / Komisija*[63] ir *Versalis / Komisija*[64], bet ir griežtai paisytų bendrovės, kuri pripažįstama padariusia pakartotinį pažeidimą, teisės į gynybą.

83. Taigi Komisija patronuojančiajai bendrovei visų pirma turi nusiųsti pranešimą apie kaltinimus, kuriame būtų konkrečiai pranešama apie savo ketinimą skirti jai sankciją ir ją sugriežtinti dėl recidyvo, nurodžiusi, kuo būtent remdamasi ir dėl kokių priežasčių ji ketina tai padaryti. Todėl neužtenka tik Komisijos „nurodymo“, kad priimtas sprendimas, kuriuo konstatuojamas ankstesnis pažeidimas. Atvirkščiai, Komisija ne tik turi tai nurodyti, bet ir tuo atveju, jeigu minėtu sprendimu, kurio adresatė nėra patronuojančioji bendrovė ir kuriame ji net neminima, nubaudžiama kita bendrovė, paminėti ne tik tą aplinkybę, kad, siekdama konstatuoti patronuojančiosios bendrovės pažeidimo recidyvą, ji ketina remtis prezumpcija, jog patronuojančioji bendrovė iš tikrųjų turėjo lemiamą įtaką nubaustai bendrovei, bet ir motyvus, kuriais, jos nuomone, ši prezumpcija pagrindžiama, taip pat priežastis, dėl kurių ji mano esant būtina dėl recidyvo sugriežtinti sankciją.

84. Tik šiomis aplinkybėmis iš anksto tinkamai informuota patronuojančioji bendrovė turės galimybę paneigti prezumpciją, kuria remiantis konstatuotas recidyvas, ir taip tinkamai užtikrinti savo gynybą priimant galutinį sprendimą dėl sankcijos. Šio reikalavimo juo labiau būtina laikytis dėl to, kad patronuojančiajai bendrovei vis dar kyla objektyvių sunkumų paneigti prezumpciją, jog ji iš tikrųjų turėjo lemiamą įtaką patronuojamajai bendrovei, pripažintai atsakinga ir nubaustai už pirmąjį pažeidimą, – kartais paneigti šią prezumpciją ji privalo praėjus keletui metų.

62 — EU:C:2007:88, 41 punktas.

63 — EU:C:2013:289, 129 punktas.

64 — EU:C:2013:386, 142 punktas.

85. Šiuo klausimu pažymėtina, kad tokie reikalavimai yra ne griežtesni ir ne švelnesni negu tie, kurių laikytis iš Komisijos būtų reikalaujama, jeigu pirmąjį pažeidimą ji iš tikrųjų būtų priskyrusi patronuojančiajai bendrovei, kaip bendrovei, kuri iš tiesų turėjo lemiamą įtaką nubaustai patronuojamajai bendrovei. Tik šiuo atveju tokių reikalavimų turėjo būti laikomasi vėliau, t. y. tuo metu, kai pirmasis pažeidimas, galima sakyti, buvo priskirtas patronuojančiajai bendrovei.

86. Iš tiesų reikia priminti, kad, kaip matyti iš nusistovėjusios teismo praktikos, pagal teisės į gynybą užtikrinimo principą negalima teisėtu laikyti sprendimo, kuriuo Komisija *įmonei* skiria baudą konkurencijos srityje, prieš tai jai nepranešusi apie pateiktus kaltinimus; šioje praktikoje patikslinama, kad atsižvelgiant į pranešimo apie kaltinimus, kaip esminės procesinės garantijos, svarbą jame turi būti vienareikšmiškai nurodytas ne tik *juridinis asmuo*, kuriam galės būti skirtos baudos, – o tai reiškia, kad turi būti nustatyta šio asmens tapatybė[65], – bet ir tai, *kokiu statusu* remiantis šis juridinis asmuo kaltinamas dėl inkriminuojamų faktinių aplinkybių, taigi jis turi būti šio pranešimo adresatas[66].

87. Šiuo atveju Komisija savo rašytiniuose dokumentuose nurodė, kad pranešime apie kaltinimus jo adresatų dėmesys atkreipiamas į recidyvą[67].

88. Tačiau tokiomis aplinkybėmis, kurios susiklosčiusios šioje byloje, Komisija negali nuspręsti, kad dėl šios paprastos nuorodos ji atleidžiama nuo įsipareigojimų. Atvirkščiai, pranešime apie kaltinimus ji turėjo nurodyti priežastis, dėl kurių manė galinti remtis prezumpcija, jog *Eni* turėjo lemiamą įtaką dviem savo patronuojamosioms bendrovėms, nubaustoms minėtais sprendimais, taip pat nurodyti motyvus, dėl kurių ketino taikyti šią prezumpciją siekdama sugriežtinti sankciją, kurią buvo numačiusi skirti bendrovei *Eni*.

89. Šių reikalavimų juo labiau reikėjo laikytis dėl to, kad bendrovės *Eni* veikla buvo visiškai skaidri konstatavus pirmuosius pažeidimus, nes nei ji buvo galutinių sprendimų adresatė, nei paminėta šiuose sprendimuose, ir nebuvo nurodyta net galimybė jai priskirti konstatuotus patronuojamųjų bendrovių pažeidimus.

90. Todėl, nepaisant skundžiamo sprendimo trūkumų, Bendrojo Teismo pateiktas vertinimas, kad Komisija negalėjo nustatyti sunkinančios bendrovės *Eni* pažeidimo recidyvo aplinkybės, turi būti patvirtintas, nes bet kokiu atveju ginčijamu sprendimu pažeista bendrovės *Eni* teisė į gynybą, ir šis sprendimas nepakankamai motyvuotas.

65 — Sprendimas *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. / Komisija* (T-305/94–T-307/94, T-313/94–T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 ir T-335/94, EU:T:1999:80, 978 punktas).

66 — Visų pirma žr. sprendimus *Musique Diffusion française ir kt. / Komisija* (100/80–103/80, EU:C:1983:158, 14 punktas); *Compagnie maritime belge transports ir kt. / Komisija* (C-395/96 P ir C-396/96 P, EU:C:2000:132, 142–145 punktai); *Papierfabrik August Koehler ir kt. / Komisija* (C-322/07 P, C-327/07 P ir C-338/07 P, EU:C:2009:500, 34–48 punktai); *Akzo Nobel ir kt. / Komisija* (EU:C:2009:536, 57–64 punktai) ir *Ballast Nedam / Komisija* (C-612/12 P, EU:C:2014:193, 24–30 punktai).

67 — Žr. šios išvados 42 punktą.

C – Dėl bendrovės „Versalis“ pažeidimo recidyvo pripažinimo ir solidariai mokėtinos baudos skyrimo bendrovei „Eni“, kad būtų sumokėta padidinta bauda (penktasis pagrindas byloje C-123/13 P)

1. Skundžiamo sprendimo motyvai

91. Skundžiamo sprendimo 277–280 punktuose Bendrasis Teismas iš esmės nusprendė, kad Komisija, siekdama konstatuoti bendrovės *Polimeri Europa* (dabar – *Versalis*) pažeidimo recidyvą ir padidinti baudos, už kurios sumokėjimą *Eni* pripažinta solidariai atsakinga, dydį, gali remtis Sprendimu *PVC II*, kuriuo *EniChem* pripažinta kalta, nes *Polimeri Europa* buvo bendrovės *EniChem* ekonominių teisių perėmėja su chlorpreniniu kaučiuku susijusios veiklos srityje ir, kaip šių teisių perėmėja, atsakinga už bendrovės *EniChem* 1993 m. gegužės 13 d.–2001 m. gruodžio 31 d. padarytą antrąjį pažeidimą, konstatuotą ginčijamu sprendimu.

92. Tačiau skundžiamo sprendimo 281 ir 282 punktuose Bendrasis Teismas nusprendė, kad Komisija, siekdama nustatyti bendrovės *Polimeri Europa* pažeidimo recidyvą, negali remtis Sprendimu *Polipropilenas*, nes dėl skundžiamo sprendimo 272–274 punktuose išdėstytų ir pirmiau išnagrinėtų priežasčių *Eni* iš esmės negalėjo būti pripažinta kalta dėl recidyvo. Taigi Bendrasis Teismas taip pat paskelbė, kad ginčijamas sprendimas šiuo klausimu yra neteisėtas (skundžiamo sprendimo 287 punktas), ir būtent tuo remdamasis nusprendė apeliantėms skirtos baudos padidinimo procentą sumažinti nuo 60 iki 50 % (skundžiamo sprendimo 367 punktas).

2. Šalių argumentai

93. Savo penktajame pagrinde apeliantės nurodo, kad Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą patvirtinęs, jog sunkinanti recidyvo aplinkybė bendrovei *Polimeri Europa* (dabar – *Versalis*) pritaikyta remiantis tuo, kad Sprendimu *PVC II* bendrovė *EniChem* pripažinta kalta. Jos ginčija ir Bendrojo Teismo sprendimo motyvavimą, ir ekonominių teisių perėmimo kriterijaus taikymą šioje byloje, ir aplinkybę, kad Bendrasis Teismas recidyvą konstatavo remdamasis kitais pagrindais, negu pasirinkti Komisijos (pirmoji dalis). Be to, jos mano, kad Bendrasis Teismas pažeidė proporcingumo principą, baudos padidinimo procentą sumažinęs nuo 60 iki 50 % (antroji dalis), ir padarė teisės klaidą, skyręs bendrovei *Eni* dėl recidyvo padidintą solidariai mokėtiną baudą (trečioji dalis).

94. Komisija pažymi, kad penktasis pagrindas, atsižvelgiant į įvairias jo dalis, turi būti atmestas kaip nepagrįstas.

3. Analizė

95. Mano nuomone, kadangi byloje C-123/13 P apeliančių nurodytas antrasis pagrindas turi būti atmestas [68], penktasis pagrindas, atsižvelgiant į įvairias jo dalis, taip pat turi būti atmestas.

96. Iš tiesų, manau, Bendrasis Teismas, pateikęs pakankamą, nors glaustą ir teisingą motyvavimą, galėjo nuspręsti, jog šioje byloje susiklosčiusiomis aplinkybėmis, kai bendrovė *Versalis* yra bendrovės *EniChem* ekonominių teisių perėmėja, priklausanti to paties juridinio asmens – šiuo atveju bendrovės *Eni* – kontroliuojamų bendrovių grupei, būtent šis juridinis asmuo yra atsakingas už pažeidimus, konstatuotus atitinkamai Sprendimu *PVC II* ir ginčijamu sprendimu. Priešingu atveju, kaip konstatavo Bendrasis Teismas (skundžiamo sprendimo 279 punktas), iš tiesų užtektų, kad atsakomybę už

68 — Žr. šios išvados 27 punktą.

bendrovės, kuri pripažinta kalta padariusi konkurencijos taisyklių pažeidimą, vykdomą ekonominę veiklą bendrovių grupės perduotų kitai grupės bendrovei, siekdamos sistemingai išvengti recidyvo konstatavimo. Argumentas, kad Bendrasis Teismas konstatavo recidyvą remdamasis kitokiais pagrindais, negu buvo pasirinkti Komisijos, šiomis aplinkybėmis turi būti atmestas kaip nepagrįstas.

D – *Dėl dauginimo koeficiento, taikyto bendrovėms „Eni“ ir „Versalis“, sumažinimo teisėtumo (antrasis ir trečiasis pagrindai byloje C-93/13 P)*

1. Šalių argumentai

97. Savo antrajame ir trečiajame pagrinduose Komisija pažymi, kad Bendrasis Teismas padarė kelias teisės klaidas vertindamas dauginimo koeficiento taikymą bendrovėms *Eni* ir *Versalis*.

98. Visų pirma ji mano (antrasis pagrindas, kuriame aptariamas skundžiamo sprendimo 326 punktas), kad Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą, tiksliau – pažeidė dispozityvumo principą, Teisingumo Teismo statuto 21 straipsnį ir Bendrojo Teismo procedūros reglamento 44 straipsnio 1 dalį ir 48 straipsnio 2 dalį, išnagrinėjęs, ar dauginimo koeficiento 1,4 taikymas bendrovėms *Eni* ir *Versalis* atitinka lygybės principą, palyginti su bendrovei *Dow* taikytu koeficientu, nors apeliantės šiuo principu rėmėsi nebent tik per posėdį.

99. Be to, Komisija mano (trečiasis pagrindas, kuriame aptariami skundžiamo sprendimo 323–325 punktai), kad Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą, šioje byloje išaiškinęs ir pritaikęs vienodo požiūrio principą.

100. Apeliantės prašo šiuos du pagrindus atmesti.

2. Analizė

101. Antrasis Komisijos nurodytas pagrindas turi būti atmestas kaip akivaizdžiai ir visiškai nepagrįstas. Iš tiesų negalima manyti, kad kaltinimą dėl lygybės principo nesilaikymo Bendrasis Teismas ėmėsi nagrinėti savo iniciatyva, nes apeliantės pirmąja instancija nagrinėto savo ieškinio 106 punkte jau buvo apkaltinusios Komisiją, kad ši joms taikė dauginimo koeficientą, kurio netaikė kitoms įmonėms. Šis kaltinimas vėliau pakartotas ir išplėstas jų dubliko pirmojoje instancijoje 56 ir 57 punktuose – apeliantės aiškiai nurodė, kad Komisija skirtą baudą joms padidino keturis kartus daugiau negu bendrovei *Dow*. Pagaliau apeliantės posėdyje nurodė, kad šiomis aplinkybėmis joms nustatytas padidinimas prieštarauja lygybės principui (skundžiamo sprendimo 310 ir 322 punktai).

102. Komisijos nurodytas trečiasis pagrindas taip pat turi būti atmestas.

103. Be abejo, Teisingumo Teismas jau turėjo galimybę pabrėžti, kad apskaičiuojant pagal Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalį skiriamas baudas skirtingas atitinkamų įmonių vertinimas yra priskirtinas Komisijai suteiktai diskrecijai, ir Komisija, naudodamasi savo diskrecija, turi individualizuoti sankciją, atsižvelgdama į atitinkamų įmonių elgesį ir ypatumus, kad kiekvienu atveju būtų užtikrintas visiškas Sąjungos teisėje nustatytų konkurencijos taisyklių veiksmingumas [69].

69 — Žr. Sprendimą *Britannia Alloys & Chemicals / Komisija* (C-76/06 P, EU:C:2007:326, 44 punktas) ir *Caffaro / Komisija* (C-447/11 P, EU:C:2013:797, 50 punktas).

104. Tačiau Teisingumo Teismas taip pat nusprendė, kad, kalbant apie baudos dydžio nustatymą, susitarimą sudariusios įmonės negali būti diskriminuojamos taikant skirtingus skaičiavimo metodus [70]. Apskritai, iš teismo praktikos matyti, kad įmones, kurių situacija tokia pati, skirtingai vertinti galima tik dėl objektyvių priežasčių [71].

105. Tačiau šiuo atveju Komisija ginčija labiau ne patį lygybės principo taikymo principą, o tai, kaip Bendrasis Teismas jį konkrečiai taikė šioje byloje. Tiksliau, ji pažymi, kad Bendrasis Teismas palygino bendrovių *Eni* ir *Dow* bendros apyvartos duomenis, kuriais Komisija atitinkamai naudojosi apskaičiuodama koeficientą, nors reikėjo palyginti abiejų grupių bendros apyvartos ir apyvartos, gautos pardavus produktus, dėl kurių sudarytas kartelis, santykį: bendrovės *Eni* atveju jis yra apie 3000:1, o bendrovės *Dow* atveju – apie 1000:1.

106. Vis dėlto reikia konstatuoti, kad šiuo klausimu Bendrojo Teismo pateiktas vertinimas išimtinai pagrįstas motyvais, nurodytais ginčijamo sprendimo 584 punkte (žr. skundžiamo sprendimo 308 ir 323–325 punktus). Tačiau minėtame punkte nurodoma tik bendra grupių apyvarta. Todėl Bendrasis Teismas, nepadaręs teisės klaidos, galėjo nuspręsti, kad šioje byloje pažeistas lygybės principas, nes Komisija nenurodė jokios objektyvios priežasties, dėl kurios būtų pateisinamas skirtingas bendrovių *Eni* ir *Dow* vertinimas.

E – *Dėl 10 % apyvartos ribos nustatymo (šeštasis pagrindas byloje C-123/13 P)*

1. Šalių argumentai

107. Savo šeštajame pagrinde apeliantės nurodo, kad, jų nuomone, didžiausias Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnyje numatytos baudos dydis turėjo būti taikomas tik bendrovės [*konfidencialu*] apyvartai, taigi jis turėjo būti 82 mln. EUR, t. y. 10 % nuo 820 mln. EUR bendrovės [*konfidencialu*] 2006 m. apyvartos, nes, kaip apeliantės pažymi savo pirmajame ir antrajame pagrinduose, jų negalima laikyti atsakingomis už joms priskirtus pažeidimus.

2. Analizė

108. Kadangi, kaip nurodyta šios išvados 24 ir 27 punktuose, apeliančių pateikti pirmasis ir antrasis pagrindai turi būti atmesti kaip nepagrįsti, manau, priimti sprendimo dėl šeštojo pagrindo nereikia.

70 — Visų pirma žr. sprendimus *Sarrió / Komisija* (C-291/98 P, EU:C:2000:631, 97 punktas); *Alliance One International ir Standard Commercial Tobacco / Komisija* ir *Komisija / Alliance One International ir kt.* (C-628/10 P ir C-14/11 P, EU:C:2012:479, 58 punktas) ir *Ziegler / Komisija* (C-439/11 P, EU:C:2013:513, 133 punktas).

71 — Šiuo klausimu žr. sprendimus *Dow Chemical ir kt. / Komisija* (C-499/11 P, EU:C:2013:482, 50 ir 51 punktai) ir *Kendrion / Komisija* (C-50/12 P, EU:C:2013:771, 65 ir 66 punktai).

F – *Dėl neatliktos teisminės kontrolės, kaip įvertintas bendrovių* [*konfidencialu*] *ir „Versalis“ bendradarbiavimas pagal pranešimą apie atleidimą nuo baudų (septintasis pagrindas byloje C-123/13 P)*

1. Šalių argumentai

109. Savo septintajame pagrinde apeliantės iš esmės pažymi, kad Bendrasis Teismas neteisėtai neatliko teisminės kontrolės, kurią privalėjo atlikti tikrindamas Komisijos atsisakymą sumažinti baudą, skirtą apeliantėms pagal 2002 m. vasario 19 d. Komisijos pranešimą apie atleidimą nuo baudų ir baudų sumažinimą kartelių atveju [72] arba pagal Baudų apskaičiavimo gairių 29 punktą. Bendrasis Teismas, iš esmės nusprendęs, kad bendrovių [*konfidencialu*] ir *Versalis* pateikta informacija neturi didelės papildomos vertės, padarė vertinimo klaidą ir nepakankamai motyvavo savo sprendimą.

110. Komisija mano, kad šis pagrindas turi būti atmestas kaip nepriimtinas, nes apeliantės tik pakartoja pirmojoje instancijoje pateiktus argumentus ir siekia, kad faktinės aplinkybės būtų įvertintos iš naujo. Bet kokiu atveju šis pagrindas turi būti atmestas kaip nepagrįstas, nes Bendrasis Teismas šiuo klausimu Komisijos atliktą vertinimą peržiūrėjo, nors ir ribotai, atsižvelgdamas į šioje srityje Komisijos turimą diskreciją.

2. Analizė

111. Reikia konstatuoti, kad apeliančių argumentuose, pateiktuose jų apeliaciniame skunde, iš esmės pakartojami argumentai, kuriuos Bendrasis Teismas įvertino skundžiamame sprendime (350–365 punktai), todėl šis pagrindas dėl šios priežasties gali būti atmestas kaip nepriimtinas.

G – *Dėl Bendrojo Teismo atliktos kontrolės, kaip Komisija įvertino baudos dydžio nustatymą, apimties (aštuntasis pagrindas byloje C-123/13 P)*

1. Šalių argumentai

112. Savo aštuntajame pagrinde apeliantės pažymi, kad joms skirtos baudos dydis neteisingas, netinkamas ir neproporcingas ir kad Bendrasis Teismas nepasinaudojo savo neribota jurisdikcija, kuri jam pripažįstama Reglamento Nr. 1/2003 31 straipsnyje. Tiksliau, Bendrasis Teismas, vien tik patikrinęs ginčijamo sprendimo teisėtumą ir neįvertinęs bylos aplinkybių, pažeidė apeliančių teisę į veiksmingą ir visišką teisminę gynybą.

2. Analizė

113. Iš tikrųjų, kaip Teisingumo Teismas jau turėjo galimybę nuspręsti, nagrinėdamas apeliacinį skundą teisingumo sumetimais jis neturi savo vertinimu pakeisti vertinimo, atlikto Bendrojo Teismo, kuris, naudodamasis neribota jurisdikcija, priėmė sprendimą dėl įmonėms už konkurencijos taisyklių pažeidimą skirtų baudų dydžio [73].

72 — OL C 45, p. 3.

73 — Visų pirma žr. sprendimus *Finsider / Komisija* (EU:C:1994:414, 46 punktas), *BPB Industries ir British Gypsum / Komisija* (C-310/93 P, EU:C:1995:101, 34 punktas), *Eni / Komisija* (EU:C:2013:289, 105 punktas) ir *Solvay Solexis / Komisija* (C-449/11 P, EU:C:2013:802, 74 punktas).

114. Todėl apeliančių nurodytą aštuntąjį pagrindą reikia pripažinti nepriimtinu, nes juo tik ginčijamas joms skirtos baudos proporcingumas ir siekiama, kad būtų iš naujo išnagrinėtas faktinių aplinkybių vertinimas, o nagrinėdamas apeliacinį skundą Teisingumo Teismas neturi jurisdikcijos atlikti tokį vertinimą [74].

VII – **Bylinėjimosi išlaidos**

115. Pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 184 straipsnio 2 dalį, jeigu apeliacinis skundas yra nepagrįstas, bylinėjimosi išlaidų klausimą sprendžia Teisingumo Teismas.

116. Kadangi manau, jog abu apeliaciniai skundai turi būti atmesti, ir kadangi šalys reikalavo atitinkamą savo priešininkę pripažinti kalta abiejose bylose, siūlau taikant Procedūros reglamento 184 straipsnio 1 dalies ir 137 straipsnio nuostatas bylinėjimosi išlaidas priteisti iš kiekvienos šalies, kurios apeliacinis skundas atmestas.

VIII – **Išvada**

117. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui:

1. Atmesti apeliacinius skundus bylose C-93/13 P ir C-123/13 P.

2. Priteisti iš Komisijos byloje C-93/13 P patirtas bylinėjimosi išlaidas.

3. Priteisti iš bendrovių *Versalis SpA* ir *Eni SpA* byloje C-123/13 P patirtas bylinėjimosi išlaidas.

74 — Visų pirma žr. sprendimus *British Sugar / Komisija* (C-359/01 P, EU:C:2004:255, 49 punktas) ir *Dansk Rørindustri ir kt. / Komisija* (EU:C:2005:408, 246 punktas).